

KONCEPT ODPRTEGA UČENJA V ODPRTEM UČNEM OKOLJU

DR. NATALIJA KOMLJANC

SEPTEMBER, 2010

DEFINICIJE ODPRTEGA UČENJA V ODPRTEM UČNEM OKOLJU

1. **Odrpito učno okolje je prostor in čas za izmenjavo izkušenj in interesov.** Bolj ko je okolje odprto za učenje, bolj je spodbudno, prijazno in varno. Odrpito učno okolje je privlačno za vsakega, ko se mu omogoča učenje po njegovi meri.
2. Odrprt učni **prostor** sledi potrebam človeka (učenca in učitelja), ki skupaj z drugimi razvija kulturo bivanja in odnosov za vseživljenjsko učenje. Odrpita šola je za vse in vsakega, **prostor za doživetja**, ki gradijo trajno znanje, **prostor za učni klepet**, voden, ki privede do novih idej, osebnih ciljev in spoznanj in je **pedagoška smer**, ki jo podpirajo ravnatelji.
3. Odrpito **učenje** je optimalno prilagajanje na življenje. Ključni faktor v odrpitem učnem okolju je **svoboda** za skupno prilagajanje s pozitivno učno klimo, ki spodbuja ustvarjalnost. Učimo se drug od drugega, da bi vedeli, znali in živeli ter puščali napredne sledove za kulturni razvoj družbe.
4. **Motto** odrpatega **učenja**: »Išči znanje, ga prežveči in preoblikuj v novi inovativni izdelek ter posreduj kot novi kolektivni socialni produkt« (Downes, 2006).
5. Bistvo **kurikula v 21. stoletju** je v bogatenju izvedbenega kurikula z osebnim življenjem v bivalnem okolju. Če je šola vzgojnoizobraževalna ustanova, ki omogoča učencu organizirano, sistematično pridobivanje znanja, tudi spretnosti (po Herbartu), potem je odrpito učno okolje njegova »špica« (vrh), ko gre za odpiranje in razpršitev učenja in znanja v okolje.
6. Šola je »**hiša znanja**«, kjer se uči iz preteklosti in ustvarja prihodnost z didaktičnimi izumi in pedagoškimi odkritji. Pedagog »hodi s človekom« in ga usmerja pri porajanju lastne pameti (po Sokratu v Ozvald). Didaktični izumi nastajajo iz želja in potreb, s primerjanjem, združevanjem ter s kombinacijo pedagoških načel iz preteklosti. »Hiša znanja« je prostor in čas za sistematično spodbujanje kompetenc. Šola in učitelj sta odlična, če ob pravem času učencu postrežeta z izkušnjami, ki se skladajo s predhodnimi učenčevimi miselnimi shemami in pričakovanimi cilji. Zgodovina in vede reflektirajo preteklost, nas z

zgodbami učijo živeti sedanost in načrtovati prihodnost. Šola je odprt **laboratorij** za učenca in učitelja, za njuno umetniško in raziskovalno izražanje.

NAČELA ODPRTEGA UČENJA V ODPRTEM UČNEM OKOLJU

1. **FLEKSIBILNOST** (razbremenitev, okretnost, spremenljivost, priložnost)
Primer za fleksibilnost: Plavati proti ali s tokom.
2. **AVTONOMIJA** (samostojno izbiranje in izvajanje ter vrednotenje učenja)
Primer za avtonomijo: S pomočjo teorije KI ZEN razvijati spremembe za razvoj odličnosti. Bistveno je razmišljanje: »Kako lahko bolje?«
3. **VSEŽIVLJENJSKO UČENJE** (globalno učenje, integrativni kurikulum, holistični pristop, združevanje in povezovanje socialnih učnih skupin, samoregulacija učenja)
Primer za vseživljenjsko učenje: Živeti v skladu s strategijo »Babuška«.
4. **FORMATIVNO SPREMLJANJE RAZVOJA UČENJA** (pozitivna povratna informacija)
Primer: optimalni razvoj učenja s pomočjo Vygotskijevega proksimalnega osebnega razvoja učenja. Pot do odprte šole in učenja je preko večsmerne komunikacije. Odprto učenje je smiselno razmerje med »učim se« in »učim se z drugimi«.
5. **OBLIKOVANJE OSEBNIH UČNIH CILJEV ZA TRAJNO ZNANJE** (pričakovanja, dinamično načrtovanje učenja)
Primer: Skupno načrtovanje in spremljanje učenja. Učni proces izrazito spremenimo s pričakovanji, ko zaznane učinke vključimo v učni proces. Trajno znanje se pridobi z doživetji, izkušnjami iz življenja, zato je aktivno vključevanje v življenje nujno.
6. **RAZISKOVANJE BOGASTVA VIROV** (izmenjava informacij in podatkov)
Primer: Skupno podpora pri samostojnem učenju, prispevanje k cilju.
7. **KOMPETENTNOST** (vedenje in znanje kot produkt, mojstrovina, umetnina)

Primer: Človek svobodno ustvarja.

LASTNOSTI (INDIKATORJI) ODPRTEGA UČENJA SO (PO AVIRAM, 2000):

1. varno raziskovanje za prilagajanje,
2. fleksibilna organizacija pouka,
3. bogato učno okolje,
4. skupno načrtovanje učenja in refleksija dela,
5. podporne oblike sodelovanja in
6. aktivno vključevanje v bivalni prostor.

Odprto okolje ponuja izkušnje za samorazvoj.

DEJAVNIKI ODPRTEGA UČNEGA OKOLJA SO:

1. možnosti v okolju,
2. didaktične in metodične priložnosti ter stil poučevanja in tudi
3. resnične danosti.

Odprto učenje povezuje formalno in neformalno ter priložnostno učenje. **Z odprtim učenjem svobodneje izbiramo informacije in gradimo znanje.** Učenje v življenju ni odvisno le od posameznika, pač pa tudi od ponudb v bivalnem okolju. Če se družba zaveda možnosti in načrtuje priložnosti zanje, je v prednosti pred ostalimi.

PRILAGAJANJE V OKOLJU

Človek se razvija s prilagajanjem. Prilagaja se s pomočjo raziskovanja oz. odkrivanja. Raziskujemo, ko primerjamo staro (predhodno) miselno shemo z novo. Drugi pomagajo pri porajanju spoznanj in s tem pri uravnavanju oz. ekvilibraciji s pomočjo asimilacije in akomodacije. Zbirka dokazov o zmogljivostih nastaja v portfoliu.

Gestalt kompetence oz. kompetence za razvoj celovitega znanja so:

1. Lovljenje znanja z odprtim učenjem in integriranje novih perspektiv.

2. Razmišljanje in delovanje z razmislekom o prihodnosti.
3. Pridobivanje znanja in interdisciplinarno delovanje.
4. Sposobnost načrtovanja in delovanja z drugimi.
5. Sposobnost participiranja v odločitvah, sposobnost motivirati druge za akcijo.
6. Sposobnost refleksije.
7. Sposobnost načrtovanja in avtonomnega delovanja.
8. Sposobnost pokazati empatijo in solidarnost v neugodnih razmerah.
9. Sposobnost motivirati samega sebe za aktivnosti.

ZNAČILNOSTI ODPRTE ŠOLE – »ŠOLE BREZ MEJA« SO:

1. Humano (humanistično) vodenje pouka.
2. Okolje, ki ponuja priložnosti in daje na izbiro.
3. Učenec – turist.
4. Uporaba različnega orodja, virov, vsebin.
5. Možnosti za podporo od zunaj, opazovanje narave in delo v laboratorijih.
6. Biti na obeh straneh »učnega pulta«.
7. Odprto, dinamično planiranje učenja in poučevanja (pouka).
8. Vključenost učenca v odločitve o tem, kaj in kako se bo učil.
9. Prostor in čas sta fleksibilna.
10. Promovira se ustvarjalnost.
11. Uporablja se formativno spremljanje.

NAMEN ODPRTEGA UČENJA IN ODPRTEGA UČNEGA OKOLJA

Učenci postanejo bolj korajžni in samozavestni pri učenju in prilagajanju v življenju. Sposobni so komunicirati z različnimi ljudmi (strokovnjaki). Naučijo se samouravnavanja (samoregulacije) in skupaj z vodstvom in strokovnimi delavci na šoli razvijajo pedagoško avtonomijo šole. Razvijajo študijozni pristop k učenju. Opredeljujejo osebne (učne) cilje in mu znajo slediti. Znajo samostojno poiskati učne vire in učno skupino za interakcijo.

INSTRUMENT ZA RAZVOJ IN EVALVACIJO ODPRTEGA UČNEGA OKOLJA

Samoobnovitveni sistem inovativne družbe

Inovativna družba, Gardner, 1995/Avtonomija, Komljanc, 2009a	osebna varnost	čas za raziskovanje in refleksijo	tehnično in tehnološko orodje	prenos idej, misli	reference za merjenje novosti v procesu formativnega spremljanja	povezovanje z učnimi skupinami	opogumljanje	povratna informacija za razvoj učenja	Transformacija metod poučevanja Leonard, 2002, Bentley, 2007, Komljanc, 2009d
samorazvoj									samospremljava
"moje" znanje									samoevalvacija
samomotivacija									sprememba pouka, stila poučevanja
ustvarjalnost									zmanjšanje ciljev v učnih načrtih
"korajža velja"									povezava s šolskim izvedbenim kurikulumom
ljubezen									povezava z regionalnim kurikulumom
Odprta učna kultura, Bentley, 2007, Slavin, 1994, Komljanc, 2009d	pozitivna klima	ustvarjalnost	pedagoška načela	sodelovanje	povezava z gospodarstvom	osebni stil učenja	učenje usmerjeno v rezultate	predstavitev kompetenc	povezava z globalnim kurikulumom

Viri:

1. KOMLIJANC, Natalija. Hiša znanja?. *Hiša znanja*, str. 20-21. [COBISS.SI-ID [881020](#)]
2. KOMLIJANC, Natalija. Sistem babuška za uravnavanje ekologije bivanja = The babushka system and its influence on the ecology of living. *Trajnostni razvoj v šoli in vrtcu*, 2007, let. 1, št. 1-2, str. 23-27. [COBISS.SI-ID [975740](#)]
3. KOMLIJANC, Natalija. Babuška v Hiši znanja. *Hiša znanja*, str. 8-10. [COBISS.SI-ID [1034364](#)]
4. KOMLIJANC, Natalija. Šola brez meja = A school with no borders. *Trajnostni razvoj v šoli in vrtcu*, 2009, letn. 3, št. 2, str. 9-14, ilustr. [COBISS.SI-ID [1342844](#)]
5. KOMLIJANC, Natalija. Odprta šola in učenje. *Didakta*, feb. 2010, letn. 20, št. 133, str. 8-10, ilustr. [COBISS.SI-ID [1326716](#)]
6. KOMLIJANC, Natalija. Innovative modernization of curriculum in Slovenia. V: *International conference - DECOWE*. Ljubljana: DECOWE, 2009, 8 str.
http://www.decowe.com/static/uploaded/htmlarea/files/INNOVATIVE_MODERNIZATION_OF_CURRICULUM_IN_SLOVENIA.pdf. [COBISS.SI-ID [1301372](#)]

7. KOMLIJANC, Natalija. Šola za novo tisočletje. V: MEGLIČ, Drago (ur.), BEČAJ, Janez. *Šola in starši z vidika avtonomije : zbornik prispevkov s Posveta ob 200-letnici šolstva v Črenšovcih, Črenšovci, 22. in 23. 11. 2008 [i. e. 2007]*. Črenšovci: Osnovna šola Franceta Prešerna, 2008, str. 5-9. [COBISS.SI-ID [1025660](#)]
8. KOMLIJANC, Natalija. Učenje in šola. V: MEGLIČ, Drago (ur.). *Avtonomija šole - nekoč in danes : zbornik prispevkov z 2. posveta ob 200-letnici šolstva v Črenšovcih, Črenšovci, 13. in 14. 2. 2009*. Črenšovci: Osnovna šola Franceta Prešerna, 2009, 2009, str. 2-6. [COBISS.SI-ID [1218172](#)]
9. KOMLIJANC, Natalija. Učni prostor je okolje, v katerem se razvija umetnost učenja in poučevanja. V: 3. strokovni posvet Didaktika v šoli v naravi, Tolmin, 2.-4. 11. 2006. *Zbornik*. Ljubljana: Center šolskih in obšolskih dejavnosti, 2006, str. 183-188. [COBISS.SI-ID [789116](#)]
10. KOMLIJANC, Natalija. Učenje v spodbudnem učnem okolju - vizija Zavoda za šolstvo. V: SIVEC, Marija (ur.), FRAS-BERRO, Fanika (ur.), MARGAN, Urška (ur.). *O državljski vzgoji in medkulturnem dialogu : posvet vrtcev Slovenije : zbornik prispevkov*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2008, str. 16-26. [COBISS.SI-ID [1104764](#)]
11. KOMLIJANC, Natalija. Koristno odprto učenje = Beneficial open learning. V: BREZOVEC, Aleksandra (ur.), MEKINC, Janez (ur.). Znanstvena konferenca z mednarodno udeležbo Management, izobraževanje in turizem, Portorož, 22.-23. oktober 2009. *Management, izobraževanje in turizem : kreativno v spremembe : znanstvena konferenca z mednarodno udeležbo, 22.-23. oktober 2009, Portorož : zbornik referatov = proceedings*. Portorož: Turistica, Fakulteta za turistične študije, 2009, str. 1241-1248. [COBISS.SI-ID [1279612](#)]
12. KOMLIJANC, Natalija. Technology innovation and open learning environment. V: *2009 International conference on technology innovation and industrial management : 18-19 june 2009 Bangkok, Thailand*. Bangkok, 2009: Kasetsart university, 2009, str. 58. [COBISS.SI-ID [1232508](#)]
13. KOMLIJANC, Natalija. Imam rad, zmorem, mogoče je = I like, I can and it's possible. V: PREVODNIK, Marjan (ur.). *Motivacija za inovativnost in ustvarjalnost otrok in mladine : 2. mednarodni kolokvij, Ljubljana, Piran, Slovenija, 14.-17. oktober 2009 : zbornik izvlečkov : 2nd International Colloquium, Ljubljana, Piran, Slovenia, October 14-17 2009 : proceedings book of abstracts*. [Ljubljana]: ZDSLJU [etc.], 2009, str. 40. [COBISS.SI-ID [1272444](#)]
14. KOMLIJANC, Natalija. Koristno odprto učenje = Beneficial open learning. V: BREZOVEC, Aleksandra (ur.), MEKINC, Janez (ur.). Znanstvena konferenca z mednarodno udeležbo Management, izobraževanje in turizem, Portorož, 22.-23. oktober 2009. *Management, izobraževanje in turizem : kreativno v spremembe : znanstvena konferenca z mednarodno udeležbo, 22.-23. oktober 2009, Portorož : zbornik povzetkov referatov = book of abstracts*. Portorož: Turistica, Fakulteta za turistične študije, 2009, str. 168-169. [COBISS.SI-ID [1279356](#)]
15. KOMLIJANC, Natalija. Šola brez meja. V: NAJI, Majda (ur.), ČANDER, Angelca (ur.), PURKAT, Nataša (ur.). *Ustvarjalnost in inovativnost mladih : knjiga povzetkov strokovnega posveta, Kongresni center Rogaška, Rogaška Slatina, 10. junij 2009*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2009, str. 8. http://www.zrss.si/dokumenti/zajavnost/Zbornik_ustvarjalnost_inovativnost_10jun09.pdf. [COBISS.SI-ID [1235836](#)]
16. KOMLIJANC, Natalija. Innovation bubbles from "bottom up". V: *The conference abstracts and papers*. Kuala Lumpur: University of Malaya, 2010, str. 67. [COBISS.SI-ID [1326460](#)]
17. KOMLIJANC, Natalija. Kot učeči se popotniki. *Šol. razgl.*, 22.01.2010, letn. 61, št. 2, str. 2. [COBISS.SI-ID [1322876](#)]

18. KOMLIJANC, Natalija. Odprta šola - zakaj iskati rešitev v inovativnosti. *Razgledi.net*, 23.2.2009. <http://razgledi.net/index.php?s=komljanc>. [COBISS.SI-ID [1192828](#)]
19. KOMLIJANC, Natalija, ZAJC, Sonja. *Project: Learning environment facilitate support an open learning environment : predstavitev interaktivnega posterja na Programme ENSI conference (march 26th - 28th 2009, KHL Leuven Belgium): 'Creating learning knowledge on research and practice'*. 2009. [COBISS.SI-ID [1189500](#)]
20. KOMLIJANC, Natalija. *Interactive poster market : predstavitev posterja na Programme ENSI Conference (March 26th - 28th 2009): 'Creating learning environments for the future - sharing knowledge on research and practice'*. 26.3.2009; Leuven. [COBISS.SI-ID [1194620](#)]
21. JELENC, Zoran (ur.). *Strategija vseživljenjskosti učenja v Sloveniji*. 1. izd. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije: Javni zavod Pedagoški inštitut, 2007. 50 str., ilustr. ISBN 978-961-6101-34-9. <http://www.pedagogika-andragogika.com/splet/ASD/strategija07.pdf>. [COBISS.SI-ID [234528256](#)]
22. KOMLIJANC, Natalija. *Inovativno odprto učno okolje*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, dec. 2009. [11] str. [COBISS.SI-ID [1394556](#)]
23. KOMLIJANC, Natalija. *Inovativni projekti - optimalna možnost posodabljanja kurikula šolanja in bivanja. Vzgoja izob.*, 2007, letn. 38, št. 5, str. 61-63. [COBISS.SI-ID [971644](#)]